

TIETO palat

HELPOSTI
HOTKAISTAVA
TIETOKIRJA-
SARJA!

WSOY

KAIKENKIRJAVAT LINNUT

LAURA ERTIMO
KAISU SANDBERG

TIETO palat

TIETOPALAT-SARJASSA ILMESTYNYT:

Salaperäinen kissa
Jalkapallo haltuun
Söpöt lemmikkijysijät
Ihmeellinen jääkausi
Karneat taruolennot
Mikä on robotti?
Seikkailijan retkikirja
Pienet suuret keksinnöt

Uljas hevonen
Ihanat taruolennot
Suloinen kani
Kaverimme koira
Yleisurheilua kiekosta
kolmiloikkaan
Aurinkokunnan arvoitukset

Kirjailija kiittää WSOY:n kirjasäätiötä tuesta.

Teksti © Laura Ertimo ja WSOY 2023
Kuvat © Kaisu Sandberg ja WSOY 2023
Werner Söderström Osakeyhtiö
Sarja-asu: Riikka Turkulainen

ISBN 978-951-0-49908-5

Painettu EU:ssa

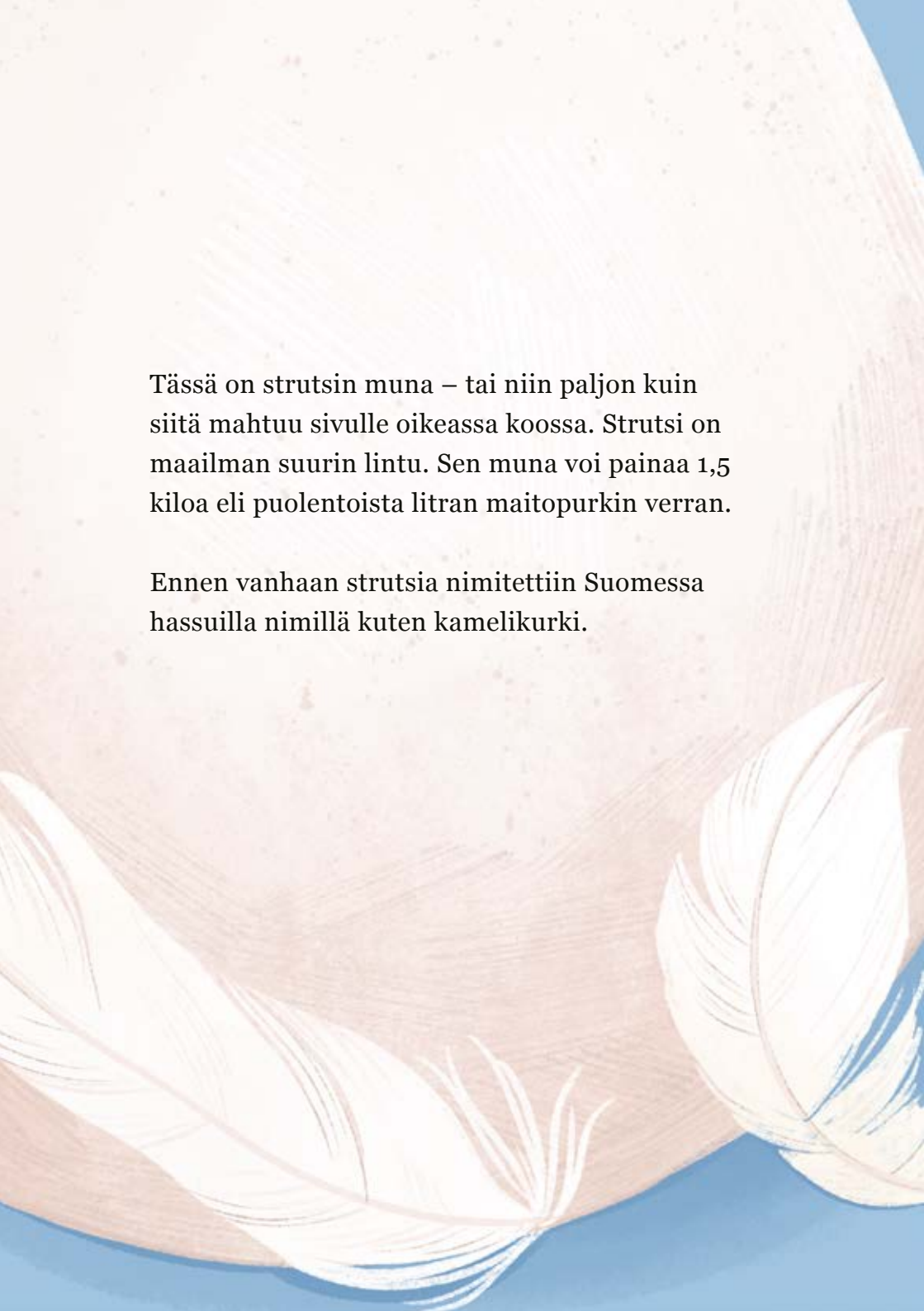

LAURA ERTIMO • KAISU SANDBERG

KAIKENKIRJAVAT LINNUT

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

The background of the page is a large, textured illustration of an ostrich egg, rendered in shades of light brown and beige. At the bottom of the page, two white feathers with fine, radiating barbs are shown against a solid blue background. The feather on the left is larger and more spread out, while the one on the right is smaller and more compact.

Tässä on strutsin muna – tai niin paljon kuin siitä mahtuu sivulle oikeassa koossa. Strutsi on maailman suurin lintu. Sen muna voi painaa 1,5 kiloa eli puolentoista litran maitopurkin verran.

Ennen vanhaan strutsia nimitettiin Suomessa hassuilla nimillä kuten kamelikurki.

An illustration of a bird's nest containing a single white egg. The nest is built on a red flower. The scene is set against a light blue background with large green leaves, several orange and red flowers, and a spider on a web in the lower right corner.

Tässä puolestaan on maailman pienimmän linnun muna. Pikku-ruinen pesä on 2,5 sentin levyinen, ja sen tekemiseen lintu on kerännyt hämähäkinseittiä. Muna painaa vain puoli grammaa. Seuraavalla sivulla näet, kuka sen on muninut.

LINTUENNÄTYKSIÄ

NOPEIN

Muuttohaukat pudottaautuvat saaliin kimppuun lähes 400 km/h vauhdilla.

PIENIN

Kimalaiskolibri on maailman pienin lintulaji. Se painaa hieman yli 2 grammaa ja on noin 6 cm pitkä. Edellisen sivun pikku pesä on sen tekemä.

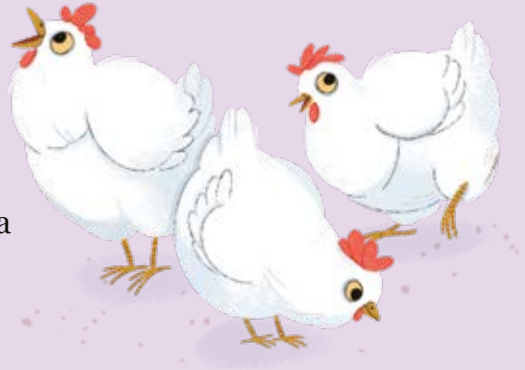
SUURIN

Strutsi voi kasvaa 2,7 metriä pitkäksi ja painaa 130 kg.

RUNASLUKUISIN

Maailmassa on noin 30 miljardia kanaa. Kesykanoja on enemmän kuin kaikkia villedä lintuja yhteensä.

VANHIN

Maailman vanhimmaksi elänyt lemmikkilintu, arokakadu Cookie, eli 83-vuotiaaksi.

PISIN MUUTTOMATKA

Lapintiira matkaa jopa 90 000 km vuodessa pohjoisilta pesäpaikoilta Eteläiselle Jäämerelle ja takaisin.

LINNUT LIIKKEELLÄ

Lentäminen on monen linnun superkyky. **TERVAPÄÄSKY** voi lentää yhteen menoon 10 kuukautta. Se pystyy sekä syömään että nukkumaan ilmassa.

STRUTSI on niin suuri ja painava, ettei se voi lentää. Ilmaan noustakseen strutsi tarvitsisi kauhean suuret lihakset. Strutsi on kuitenkin kova juoksemaan - se voi juosta 70 kilometrin tuntinopeudella.

PINGVIINI ei lennä eikä juokse. Sen sijaan se on taitava uimari.

PUUKIIPIJÄ on nimensä veroinen. Se pomppii puun runkoa ylös ruokaa etsiessään.

KAKAPO on äärimmäisen uhanalainen Uuden-Seelannin asukas. Se ei lennä, mutta kiipeilee taitavasti. Kakapo käyttää pikkusiipiään laskuvarjon tapaan.

MIKÄ ON LINTU?

Lintulajit ovat sopeutuneet kaikenlaisiin ympäristöihin. Ne kehittyvät jatkuvasti yhdessä erilaisten kasvi- ja eläinlajien kanssa. Linnut voivat olla hyvin erilaisia keskenään, vaikka niillä on yhteiset sukujuuret.

Sihteeri

Keisari-pingviini

Höyhenpeite, muniminen, tasainen ruumiinlämpö, siivet ja nokka ovat kaikille linnuille yhteisiä piirteitä.

Mutta ovatko linnut *Tyrannosaurus rexin* jälkeläisiä? Eivät sentään, vaikka eräänlaisia serkkuja ne ovat. Linnuilla ja dinosauruksilla on yhteiset esi-vanhemmat, jotka elivät jura-kaudella eli noin 206–144 miljoonaa vuotta sitten.

Dinosaurukset kuolivat sukupuuttoon 66 miljardia vuotta sitten. Tutkijat ovat sitä mieltä, että linnutkin olivat kadota samassa rysäyksessä. Mikä onni, että niin ei käynyt!

MUINAISIA MAHTILINTUJA

Kauan sitten maapallolla eli paljon suurempia lintuja kuin nykyään. Kaikkien aikojen suurin lentävä lintu oli *Argentavis magnificens*. Monet suuret lajit ehtivät kadota ennen ihmisten

aikaa, mutta norsulintuja oli Madagaskarilla vielä 1600-luvulla. Ne olivat suurimpia lintuja, joita on koskaan ollut olemassa.

Argentavis

Norsulinnut olivat leppeitä kasvinsyöjiä. *Kelenken*-niminen hirmulintu ja *Argentavis* saattoivat olla petoja tai raadonsyöjiä. Sen sijaan *Gastornis* on leimattu hurjaksi pedoksi syyttä suotta. Sen arvellaan syöneen pähkinöitä, siemeniä ja kasveja sekä ehkä vähän lihaa.

Norsulintu

Kelenken

Gastornis

TÄSMÄASE VAI YLEISNOKKA?

Poikasia saavat todennäköisimmin lintuvanhemmat, jotka ovat parhaita hankkimaan ruokaa ja välttämään vaaroja. Hyödylliset piirteet, kuten sopiva nokka, korostuvat sukupolvien saatossa. Muuntelua kutsutaan evoluutioksi.

VÄSTÄRÄKKI

Terävä ja kapea nokka sopii hyönteisten ja muiden ötököiden nappailuun, mutta ei kovien siementen murskaamiseen.

PUNATULKKU

Topakka nokka murskaa kovemman siemenen.

Kesällä punatulkku voi popsia myös hyönteisiä.

TIETO palat

LUONTO

LINTUJA ON JOS JONKINLAISIA. YKSI LENTÄÄ TUHANSIA KILOMETREJÄ KERRALLA, TOINEN EI LENNÄ OLLENKAAN, VAAN SUKELTAA MERTEN SYVYYKSIIN. KOLMAS TAAS NAPPAA KÄYTETYN PESÄKOLON OMAKSEEN. TÄSSÄ KIRJASSA TUTUSTUTAAN LINTUJEN MONENKIRJAVAAAN MAAILMAAN, ERILAIISIIN ELINTAPOIHIN JA VILLEIHIN ENNÄTYKSIIN.

JÄIKÖ VIELÄ TIEDONNÄLKÄ?

ILMESTYY
TAMMIKUUSSA
2024

9 789510 499085

www.wsoy.fi

58.12

ISBN 978-951-0-49908-5